

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 13. mai 2024
(OR. en)

9769/24

JEUN 104
SOC 348
FREMP 235
ONU 62
EDUC 162

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järelused lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevate Euroopa ja rahvusvaheliste poliitiliste tegevuskavade kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud järelused, mille nõukogu (haridus, noored, kultuur ja sport) oma 13.–14. mai 2024. aasta istungil heaks kiitis.

Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused lapsed, noori ja laste õigusi käsitlevate Euroopa ja rahvusvaheliste poliitiliste tegevuskavade kohta

**NÕUKOGU JA NÕUKOGUS KOKKU TULNUD LIIKMESRIIKIDE VALITSUSTE
ESINDAJAD,**

TULETADES MEELDE, ET:

1. Euroopa Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus, samuti põlvkondade solidaarsuse tagamine¹.
2. Lapse ja tema vanemate või eestkostjate diskrimineerimine mis tahes alusel, näiteks soo,² rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, vähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse, seksuaalse sättumuse või sooidentiteedi tõttu, on keelatud. Teatud lasterühmad on eriti haavatavad ning kannatavad sotsiaal-majandusliku tõrjutuse ja diskrimineerimise all.

¹ Euroopa Liidu lepingu artikkel 2 ja artikli 3 lõige 2.

² Euroopa Liidu Kohus on otsustanud, et meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamisala ei saa piirduda diskrimineerimise keelamisega selle alusel, et isik on ühest või teisest soost. Pidades silmas selle eesmärgi ja õiguste olemust, mida üritatakse tagada, kohaldatakse seda ka isiku soo korrigeerimisest tuleneva diskrimineerimise korral. Vt direktiivi 2006/54/EÜ preambuli põhjendus 3. Direktiivi kohaldamisala arvestades on kõnealune säte asjakohane vaid lapse vanemate või eestkostjate puhul.

3. Lapse õiguste kaitse on Euroopa Liidu eesmärk. Kõikides lastega seotud toimingutes, mida teevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, tuleb esikohale seada lapse huvid. Lastel on õigus heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele. Lastel on õigus vabalt väljendada oma seisukohti. Neid seisukohti võetakse arvesse lapsega seotud küsimustes vastavalt tema vanusele ja küpsusele³.
4. Euroopa Liidu meetmete eesmärk on julgustada noori osalema Euroopa demokraatlikus elus.
5. ELi lapse õiguste strateegia eesmärk on pakkuda lastele Euroopa Liidus ja kogu maailmas võimalikult head elu; strateegiaga toetatakse lapse õiguste arendamist, kaitset ja edendamist ELis ja ülemaailmsel tasandil ning edendatakse ja parandatakse laste kaasavat ja süsteemset osalemist kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja ELi tasandil, näiteks uue ELi laste osalusplatvormi kaudu. See kajastab laste õigusi ja rolli meie ühiskonnas ning seab lapsed ja nende parimad huvid ELi poliitika keskmesse, eeskätt rõhutades laste poliitilises ja demokraatlikus elus osalemise tähtsust⁴.

³ Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõige 3 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 24.

⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi lapse õiguste strateegia“, COM(2021) 142 final, lk 1–2). Strateegias seatud eesmärkide saavutamiseks tagab komisjon, et lapse õigusi peavoolustatakse kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades, õigusaktides ja rahastamisprogrammides. See on osa püüetest muuta ELi poliitikakujundamine lapsesõbralikuks, mida toetatakse ELi töötajatele koolituse pakkumise ja nende suutlikkuse suurendamisega ning tõhustatud sisemise koordineerimisega komisjoni lapse õiguste alase tegevuse koordinaatori meeskonna kaudu. Töötatakse välja lapse õiguste peavoolustamise kontrollnimekiri. Lisateabe saamiseks vt nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1004, millega luuakse Euroopa lastegarantii.

6. ELi noortestrategia 2019–2027, millega edendatakse noorte osalemist demokraatias ja toetatakse sotsiaalset kaasatust ja kodanikuaktiivsust, eesmärk on tagada, et kõikidel noortel oleksid ühiskonnas osalemiseks vajalikud vahendid. 11 Euroopa noortevaldkonna eesmärki, mis on strateegia lahutamatu osa, on käesolevate järelduste seisukohast olulised, eelkõige eesmärk nr 9 „Koht ja osalusvõimalused kõigile“, millega püütakse tugevdada noorte demokraatlikku osalust ja autonoomsust ning luua spetsiaalsed noortekohad ühiskonna kõigis valdkondades.
7. Nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1004, millega luuakse Euroopa lastegarantii, soovitatakse liikmesriikidel tagada abivajavatele lastele⁵ hea ja tasuta juurdepääs kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule, haridusteenustele ja koolipõhisele tegevusele, vähemalt ühele tervislikule einele igal koolipäeval ning tervishoiuteenustele, samuti hea juurdepääs tervislikule toitumisele ja korralikule eluasemele. Kõik liikmesriigid on koostanud riiklikud tegevuskavad selle kohta, kuidas seda soovitust rakendada.
8. Euroopa deklaratsioon digiõiguste ja -põhimõtete kohta digikümnenndiks hõlmab põhimõtteid ja kohustusi laste ja noorte kaitsmise ja võimestamise kohta digikeskkonnas⁶.

⁵ Alla 18aastased isikud, keda ohustab vaesus või sotsiaalne tõrjutus (vt soovitus artikli 3 punkt a).

⁶ Euroopa Parlamendi, nõukogu ja Euroopa Komisjoni ühisdeklaratsioon digiõiguste ja -põhimõtete kohta digikümnenndiks (2023/C 23/01).

9. Lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia (BIK+) ja digiteenuste määrus on väga olulised elemendid laste, nende vaimse tervise ja heaolu kaitsmiseks, võimestamiseks ja austamiseks internetis, sealhulgas selliste algatuste kaudu, mille eesmärk on suurendada teadlikkust nende õigustest.
10. Nõukogu järeldustes Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia kohta⁷ tervitatakse komisjoni algatust integreerida laste õiguste perspektiiv kõikidesse asjakohastesse ELi poliitikavaldkondadesse, õigusaktidesse ja rahastamisprogrammidesse ning rõhutatakse, et on oluline tugevdada laste osalemist poliitilises ja demokraatlikus elus kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja ELi tasandil, sealhulgas luues uusi ja toetades olemasolevaid mehhanisme laste sisuliseks, kaasavaks ja turvaliseks osalemiseks ning edendades laste võrdset osalemist ilma igasuguse diskrimineerimiseta, samuti kinnitatakse neis taas, et on oluline ühendada jõud rahvusvaheliste organisatsioonidega, eelkõige Euroopa Nõukogu ja ÜROga, et kaitsta ja edendada laste õigusi ELis ja kogu maailmas.
11. Nõukogu järeldustes lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevate Euroopa ja rahvusvaheliste poliitiliste tegevuskavade kohta⁸ julgustatakse liikmeriike tegema koostööd ja olema aktiivsed laste, noorte ja laste õiguste valdkonnas ning tulevastel laste õigusi käsitlevatel rahvusvahelistel kohtumistel nii ekspertide kui ka ministrite tasandil.

⁷ Nõukogu 9. juuni 2022. aasta järeldused Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia kohta (10024/22).

⁸ Nõukogu 19. novembri 2010. aasta järeldused lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevate Euroopa ja rahvusvaheliste poliitiliste tegevuskavade kohta (2010/C 326/01).

12. ÜRO lapse õiguste konventsioon, selle fakultatiivprotokollid ja Lapse Õiguste Komitee üldmärkused moodustavad aluskokkuleppe, milles nähakse ette laste kodaniku-, poliitilised, majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused ja nende õigus tervisele, ning ÜRO kestliku arengu tegevuskavaga 2030 püütakse tagada lastele ja noortele soodne keskkond nende õiguste ja võimete täielikuks kasutamiseks.
13. Euroopa Nõukogu lapse õiguste strateegias (2022–2027) järgitakse valdkonnaülest käsitlust ning käsitletakse põhjalikumalt arvukaid ja sageli omavahel seotud probleeme, millega lapsed ja nende õiguste kaitsjad kokku puutuvad, aga ka seda, kuidas tugevdada laste rolli, nende õigust olla ära kuulatud ja mõjutada täiskasvanute tehtud otsuseid, samuti käsitletakse selles valdkondadevahelisi ja asutustevahelisi lahendusi, mis on vajalikud tulemuslike meetmete võtmiseks. Strateegia eesmärk on luua koostoime prioriteetide ja meetmetega, mis on esitatud Euroopa Nõukogu teistes strateegiates ja tegevuskavades, nagu noortesektori strateegia 2030, ning ELiga, eelkõige ELi lapse õiguste strateegiaga⁹.
14. Euroopa Nõukogu noortesektori strateegias 2030 märgitakse, et Euroopa Nõukogu noortesektori eesmärk peaks olema võimaldada noortel kogu Euroopas aktiivselt toetada, kaitsta ja edendada Euroopa Nõukogu põhiväärtusi, milleks on inimõigused, demokraatia ja õigusriigi põhimõte, ning saada neist kasu, eelkõige tugevdades noorte juurdepääsu õigustele ning laiendades noorte teadmisi ja nende osalemist. Selles tunnistatakse, et on oluline saavutada sidusus ja koostoime kõigi asjaomaste rahvusvaheliste noortevaldkonna sidusrühmade tööga, eelkõige Euroopa Liidu ja ÜROga¹⁰.

⁹ Euroopa Nõukogu lapse õiguste strateegia (2022–2027) (lk 10 ning 5, 13, 27, 33, 39 ja 50).

¹⁰ Ministrite nõukogu resolutsioon CM/Res(2020)2 noortesektori strateegia 2030 kohta (lk 13–14).

15. Euroopa Nõukogu haridusstrateegias (2024–2030) märgitakse, et selle üldine pikaajaline visioon on tagada, et kõik õppijad saavad Euroopa demokraatlikes ühiskondades täiel määral kasutada oma õigusi aktiivsete kodanikena. See pikaajaline visioon viiakse ellu koostöös liikmesriikidega programmi kaudu, mille peamine eesmärk on parandada hariduse kvaliteeti ja kättesaadavust, et edendada teadmiste ja pädevuste omandamist eluks demokraatlikus ühiskonnas ning tagada kõigile õppijatele võrdsed võimalused,

TUNNISTADES, ET:

16. Alates 2010. aastast on tehtud märkimisväärsed edusamme laste ja noorte õiguste ja heaolu tunnustamisel ja edendamisel nii Euroopas kui ka ülemaailmsel tasandil. Vastu on võetud rahvusvahelised lepingud ja kohustused, mille eesmärk on parandada laste ja noorte elu. Mõned tähelepanuväärsed näited on ÜRO kestliku arengu eesmärgid, esimene terviklik ELi lapse õiguste strateegia ja ELi noortestrategie 2019–2027, samuti Euroopa Nõukogu kaalukad dokumendid ja vahendid noorte õiguste ja noorte osalemise valdkonnas, näiteks soovitus CM/Rec(2016)7, mis käsitleb noorte juurdepääsu õigustele.
17. Lapsed ja noored kogu Euroopa Liidus seisavad silmitsi muutuva ja keerulise ühiskonnaga,¹¹ mida mõjutavad mitmesugused enneolematud arengud ja probleemid: planeedi kolmikkriis (kliimamuutused, elurikkuse vähenemine ja saaste), COVID-19 pandeemia, kiireneva digirevolutsiooni negatiivsed küljed, samuti Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda, Lähis-Ida konflikt, muud konfliktid ja sõjad maailmas ning muud julgeolekuohud. Need asjaolud ja nähtused mõjutavad ka laste ja noorte vaimset tervist ja heaolu.

¹¹ „[...] märkides Venemaa Ukraina-vastast agressioonisõda silmas pidades murega, et lapsed on relvakonfliktide ja nende tagajärgede puhul täiskasvanutest suuremas ohus, ning kinnitades vajadust neid kaitsta eelkõige pealesunnitult teenistuse eest armee või muudes relvajõududes ning nende huvides ärakasutamise eest, samuti inimkaubanduse, ebaseadusliku lapsendamise, seksuaalse ärakasutamise ning perekonnast eraldamise eest; sama kehtib ka muudes kriisi- ja hädaolukordades, mida põhjustavad terrorism, rahvatervise kriis, majanduskriis, kliimamuutused või loodusõnnetused“. Nõukogu 9. juuni 2022. aasta järeldused Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia kohta (10024/22, lk 3).

18. Lapsed ja noored on õigusi omavad üksikisikud, muutuste elluviijad ja olulised jõud meie ühiskonnas nii praegu kui ka tulevikus. Nad jätkavad tegutsemist neile oluliste küsimuste nimel, mis aitavad kaasa positiivsetele muutustele ühiskonnas¹². Lapsi ja noori tuleks kogu nende mitmekesisuses aidata, toetada ja võimestada, et nad saaksid nii füüsilises kui ka digitaalses keskkonnas neile oluliste küsimuste nimel positiivselt ja aktiivselt tegutseda, ning neile tuleks anda platvorme oma hääle ja arvamuste väljendamiseks. Olemasolevatele algatustele tuginedes tuleks need platvormid kohandada vastavalt sihtrühmade erivajadustele ning tagada, et osalemine on sisukas, kaasav ja turvaline. Tuleks luua tihe koostöö, et tagada osalemine ühtlaselt nii laste kui ka noorte puhul.
19. Võetud, Euroopa ja rahvusvahelise poliitika keskmes paiknevat kohustust edendada, kaitsta ja järgida laste õigusi ning edendada noorte võrdset ja õiglast juurdepääsu oma õigustele ja võimalustele on vaja tugevdada ja uuesti kinnitada,

VÕTTES ARVESSE JÄRGMIST:

20. 2023. aasta ülevaatedokument „Lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevad Euroopa ja rahvusvahelised poliitilised tegevuskavad“;
21. osana demokraatia kaitse paketist komisjoni soovitus avaliku poliitika kujundamisse kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamise ja nende sisulise osalemise edendamise kohta,¹³ milles eeskätt edendatakse laste ja noorte sisulist, kaasavat ja turvalist osalemist ilma igasuguse diskrimineerimiseta ning kutsutakse liikmesriike üles suurendama laste ja noorte osalemist poliitilises ja demokraatlikus elus kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil, sealhulgas maapiirkondades ja äärealadel;

¹² Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (2018/C 456/01); „Muudame maailma: säästva arengu tegevuskava aastaks 2030“ (A/RES/70/1), artikkel 51: „Muutuste elluviimisel on kõige tähtsamad lapsed, neiud ja noorukid, kelle jaoks uued eesmärgid on võimalus suunata oma piiritu aktiivsus parema maailma loomisse.“

¹³ Komisjoni 12. detsembri 2023. aasta soovitus avaliku poliitika kujundamisse kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamise ja nende sisulise osalemise edendamise kohta, C(2023)8627 final.

22. komisjoni soovitus kaasavate ja probleemikindlate valimisprotsesside kohta liidus ning Euroopa Parlamendi valimiste Euroopa mõõtme ja tõhusa läbiviimise kohta,¹⁴ mis hõlmab noorte kodanike toetamist nende valimisõiguste kasutamisel nii valijate kui ka kandidaatidena ning poliitilise kaasatuse edendamist, pöörates erilist tähelepanu noortele, eelkõige esmakordsetele valijatele. See toetus võib hõlmata meetmeid, millega saab edendada kodanikuharidust, korraldada koolides valimissimulatsioone, valimisi käsitlevaid teadmiste teste või kunstivõistlusi ja noortesõbralikke teavituskampaaniaid, koostada valimisjuhiseid, mis tutvustavad lastele ja teismelistele registreerimis- ja hääletusprotsessi, julgustada õpilasi hakkama valimisvaatlejaks ning viia ellu vastastikusel tegevusel põhinevaid programme;
23. lastele parema interneti loomise strateegia (BIK+), mis toetab terviklikku, ennetamisele suunatud ja mitut sidusrühma hõlmavat lähenemisviisi, mis põhineb turvalisel ja eakohasel digikeskkonnal, digivõimestamisel ja laste aktiivsel osalemisel, tuues laste ja noorte osalustegevuse esiplaanile; samuti digiteenuste määrus, mille üks põhieesmärk on laste kaitse;
24. nõukogu järeldused digivõimestamise kohta,¹⁵ milles kutsutakse liikmesriike üles suurendama üldsuse, sealhulgas laste ja noorte teadlikkust nende eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitsmise tähtsusest digimaailmas, sealhulgas õigusest tutvuda oma isikuandmetega ja õigusest olla unustatud ning sellest, kuidas konfigureerida privaatsusseadeid ja kasutada krüpteerimist. Lisaks kutsutakse liikmesriike üles võtma vajalikke meetmeid, et pakkuda erikaitset ja/või digioskusi, mis on kohandatud laste ja noorte vajadustele;

¹⁴ Komisjoni 12. detsembri 2023. aasta soovitus (EL) 2023/2829 kaasavate ja probleemikindlate valimisprotsesside kohta liidus ning Euroopa Parlamendi valimiste Euroopa mõõtme ja tõhusa läbiviimise kohta.

¹⁵ Nõukogu järeldused, milles käsitletakse digivõimestamist, et kaitsta ja jõustada põhiõigusi digiajastul, 14309/23.

25. Leuvenis 21.–23. jaanuaril 2024 toimunud ekspertide seminari tulemused ja soovitusel meetmete võtmiseks (esitatud IV lisas),

RÕHUTADES:

26. laste, noorte ja laste õiguste valdkonnas tehtava töö otsustavat tähtsust ning noorsootöö rolli laste ja noorte õiguste edendamisel, toetamisel, arendamisel ja kaitsmisel;
27. vajadust integreerida laste õigused ning laste ja noorte perspektiiv kõikidesse asjakohastes poliitikavaldkondadesse, et tagada sidus, terviklik ja kaasav poliitika lastele ja noortele, eelkõige neile, kel on vähem võimalusi,¹⁶ kes on kõige haavatavamas olukorras,¹⁷ sealhulgas neile, kel on puue, ning neile, kes on LGBTI¹⁸ kogukonna liikmed, samuti rändetaustaga lastele ja noortele, kes on ümber asustatud või otsivad varjupaika;
28. väärtust, mida annab laste ja noorte aktiivne kaasamine nende elu mõjutavate otsuste tegemisse, sealhulgas asjakohasel juhul valimistesse, tunnustades nende õigust osaleda neid puudutavates küsimustes kooskõlas põhimõtetega, mis on sätestatud ÜRO lapse õiguste konventsioonis,¹⁹ ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklis 7 ja ELi põhiõiguste harta artikli 24 lõigetes 1 ja 2, ning kooskõlas ELi lapse õiguste strateegia ja ELi noortestrategiaga, sealhulgas ELi noortedialoogiga,

¹⁶ ÜRO lapse õiguste komitee üldmärkus nr 4 noorukite tervise ja arengu kohta lapse õiguste konventsiooni kontekstis.

¹⁷ ELi noortedialoogi üheksanda tsükli tulemusi käsitleva resolutsiooni 2023/C 185/04 punkt 36 ja nõukogu järeldused noorteküsimuste süvalaiendamise edendamise kohta Euroopa Liidu poliitilistes otsustusprotsessides (C/2023/1337) ja ÜRO lapse õiguste komitee üldmärkus nr 12 (2009) õiguse kohta olla ära kuulatud.

¹⁸ Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused noorteküsimuste süvalaiendamise edendamise kohta Euroopa Liidu poliitilistes otsustusprotsessides (C/2023/1342); LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025 (COM(2020) 698 final).

¹⁹ ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikkel 12.

TERVITADES:

29. ELi kooskõlastatud jõupingutusi, programme, algatusi ja vahendeid, nagu programm „Erasmus+“, tugevdatud noortegarantii,²⁰ ELi lastegarantii, Euroopa solidaarsuskorpus, Euroopa tuleviku konverents (2021–2022), Euroopa noorteaasta (2022) ja selle pärand, ELi noortedialoog, ELi laste õiguste võrgustik, ELi laste osalusplatvorm, Youth Wiki, Euroopa Noorteportaal, platvorm „Parem internet lastele“ (BIK) ning ELi deklaratsioon digiõiguste ja -põhimõtete kohta²¹;
30. asjaolu, et kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmis (2021–2027) keskendutakse muu hulgas lapse õiguste kaitsmisele ja edendamisele suunatud tervikliku poliitika toetamisele, edendamisele ja rakendamisele²²;
31. asjaolu, et programmis „Erasmus+“ ja Euroopa sotsiaalõiguste samba 1. põhimõttes keskendutakse kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu tähtsusele;
32. ELi noortekoordinaatori ja Euroopa Komisjoni lapse õiguste alase tegevuse koordinaatori tööd ning riiklike lastegarantii koordinaatorite tööd, kes vastutavad lastegarantii soovitusel rakendamise tõhusa koordineerimise ja järelevalve eest,

²⁰ Nõukogu 30. oktoobri 2020. aasta soovitus „Töösild – noorte tööhõive tugevdamine“.

²¹ Digiõiguste ja -põhimõtete ühisdeklaratsiooni (2023/C 23/01) V peatükis „Ohutus, turvalisus ja võimestamine“ sisalduv teema „Laste ja noorte kaitsmine ja võimestamine digikeskkonnas“.

²² Määruse 2021/692 (millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm) artikkel 4.

VÖTTES ARVESSE, ET:

33. Noorte elu ja tulevikuväljavaateid mõjutavad lapsepõlves pakutavad võimalused, toetus ja kaitse.
34. Tuleb hõlbustada sujuvat üleminekut lapsepõlvest täiskasvanuikka, eriti haavatavas olukorras olevate noorte puhul, kasutades selleks teadlikku poliitikakujundamist ja paremat koordineerimist asjaomaste poliitikameetmete vahel.
35. ELi noortepoliitika alases koostöös käsitletavas vanusevahemikus kattuvad laste ja noorte vanuserühm, eriti vanusevahemikus kuni 18 aastat.
36. Käesolevate nõukogu järelduste eesmärk on suurendada teadlikkust ja pakkuda välja võimalusi paremaks koostööks, koordineerimiseks, teabe jagamiseks ja kogemuste vahetamiseks Euroopa tasandil käesolevate järelduste kohaldamisalasse kuuluvates poliitikavaldkondades,

KUTSUVALD SELLEST TULENEVALT LIIKMESRIIKE ÜLES, VÕTTES
NÕUETEKOHASELT ARVESSE OMA RIIGI ERIPÄRA, TEGEMA ASJAKOHASTEL
TASANDITEL JÄRGMIST:

37. kaaluma laste õigusi ja noori käsitlevate riiklike strateegiate või muude samaväärsete integreeritud või kooskõlastatud poliitikameetmete väljatöötamist ja rakendamist või olemasolevate strateegiate ja poliitikameetmete edasiarendamist, püüeldes laste, laste õiguste ja noorteküsimuste valdkonnas poliitika sidususe suunas, tagades seega, et laste õigused, laste perspektiiv ja noorte perspektiiv on kooskõlastatud kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades, reageerides samal ajal konkreetsetele vanusega seotud vajadustele, võttes arvesse laste õigustel põhinevat lähenemisviisi ja asjakohast ELi õigustikku;
38. kui see on asjakohane, tagama, et lapsed ja noored osalevad struktuurselt lapsi ja noori puudutavates otsustusprotsessides, luues juurdepääsetavad platvormid ja mehhanismid, mis edendavad nende aktiivset osalemist, või muutes olemasolevad platvormid või mehhanismid kättesaadavamaks, pakkudes nende tõhusaks toimimiseks vajalikke vahendeid ja tuge, ning tagades, et nende osalemine on sisuline, kaasav ja turvaline;
39. edendama erinevaid vanuserühmi ja puuetega inimesi kaasavaid vahendeid ja programme, mille eesmärk on hõlbustada laste ja noorte osalemist otsustusprotsessides kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja ELi tasandil (nt Erasmus+ noorteprogramm, sealhulgas ELi noortedialoog, Euroopa Noorteportaal, kodanike kaasamise platvorm ja ELi laste osalusplatvorm);
40. suurendama oma jõupingutusi laste ja noorte vastu suunatud vägivalla kõigi vormide ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks, sealhulgas võttes meetmeid, et kaitsta lapsi ja noori punktis 2 nimetatud alustel toimuva diskrimineerimise eest, ning tagada ohutu, toetav ja kaasav keskkond kõikidele koolilastele, eelkõige neile, kes kuuluvad haavatavatesse rühmadesse, austades samal ajal nõuetekohaselt nende isikupära²³;

²³ ELi lapse õiguste strateegia, (COM(2021) 142), lk 7.

41. teavitama ja harima lapsi ja noori kogu nende mitmekesisuses nende õiguste ja asjakohasel juhul kohustuste teemal, sealhulgas seoses ELi kodakondsusest tulenevate õiguste, ja kui see on asjakohane, noorte õigusega osaleda valimistel, pakkuma lapse- ja noortesõbralikku kättesaadavat teavet, parandama toetust ja juurdepääsu teenustele ning võimestama lapsi ja noori ja andma neile vahendid, et saada aktiivseteks ja teadlikeks kodanikeks, kes on võimelised viima oma kogukonnas ja kaugemalgi ellu positiivseid muudatusi. Lisaks suurendama teadlikkust laste ja noorte õigustest, eesmärgiga saavutada kaasav ühiskond,

KUTSUVAD SELLEST TULENEVALT EUROOPA KOMISJONI ÜLES KOOSKÕLAS
SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTTEGA:

42. tugevdama ELi lapse õiguste strateegia, ELi noortestrategie (2019–2027) ja strateegia BIK+ ning võimalike järgnevate strateegiate rakendamise koostoimet ühiste prioriteetide ja meetmete kaudu, eeskätt ELi noortekoordinaatori ja Euroopa Komisjoni lapse õiguste alase tegevuse koordinaatori koostöö kaudu;
43. seadma eesmärgiks jätkata Euroopa Noorteportaali, ELi laste osalusplatvormi, kodanike kaasamise platvormi ja BIKi platvormi tegevust ning nendevahelist koostoimet, pakkudes teavet, vahendeid ja piisavat rahastamist, ning kaaluda, kuidas saaks neid ka asjaomastes ELi programmides jätkata, et võtta arvesse laste ja noorte eripära ja vajadusi;

44. säilitama kindla valdkondadevahelise kohustuse laste ja noorte õiguste ja heaolu tagamiseks, kaitsmiseks ja edendamiseks nii veebis kui ka veebiväliselt, seda laste ja noorte kogu mitmekesisuses, tagades ELi praeguste ja tulevaste poliitikatsüklite raames nende aktiivse osalemise Euroopa kujundamises;
45. analüüsima 2023. aasta ülevaatedokumendi „Lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevad Euroopa ja rahvusvahelised poliitilised tegevuskavad“ iga kahe aasta tagant toimuva ajakohastamise jätkamise vajadust asjakohasel juhul ELi ja Euroopa Nõukogu noortepartnerluse toetuse, kaasamise ja eksperditeadmiste abil,

KUTSUVALD SELLEST TULENEVALT LIIKMESRIIKE JA EUROOPA KOMISJONI ÜLES NENDE VASTAVATES PÄDEVUSVALDKONDADES JA ASJAKOHADEL TASANDITEL NING VÕTTES NÕUETEKOHALELT ARVESSE SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTET:

46. andma ja tagama sisulise, kaasava ja turvalise osalemise eesmärgil kindla juurdepääsu laste- ja noortekohtadele;
47. ergutama laste, laste õiguste ja noortega seotud poliitikameetmete osas saavutatud edusammude jälgimist ja nende mõju hindamist, kasutades võetud meetmete tõhususe hindamiseks olemasolevaid mehhanisme, näitajaid ja võrdlusaluseid ning muutes need järelevalve- ja hindamisprotsessid lapsi ja noori kaasavaks.

Viited

ELi institutsioonidevahelised dokumendid

- Euroopa Liidu leping
- Euroopa Liidu toimimise leping
- Euroopa Liidu põhiõiguste harta (2012/C 326/02)

Euroopa institutsioonid

- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon ELi noortedialoogi üheksanda tsükli tulemuste kohta (2023/C 185/04)
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi lapse õiguste strateegia“, COM(2021) 142 final
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Laste ja noorte digikümnend: uus lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia“ (BIK+)
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. detsembri 2021. aasta otsus (EL) 2021/2316 Euroopa noorteaasta (2022) kohta

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/888, millega luuakse Euroopa solidaarsuskorpuse programm ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) 2018/1475 ja (EL) nr 375/2014
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/817, millega luuakse liidu haridus- ja koolitus-, noorte- ning spordiprogramm „Erasmus+“ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1288/2013
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/692, millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1381/2013 ning nõukogu määrus (EL) nr 390/2014
- Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (2018/C 456/01)
- Nõukogu 19. novembri 2010. aasta järeldused lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevate Euroopa ja rahvusvaheliste poliitiliste tegevuskavade kohta (2010/C 326/01)

Euroopa Nõukogu

- Euroopa Nõukogu haridusstrateegia 2024–2030
- Euroopa Nõukogu lapse õiguste strateegia (2022–2027)
- Euroopa Nõukogu noortesektori strateegia aastani 2030

Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

- ÜRO lapse õiguste konventsioon ning selle fakultatiivprotokollid ja Lapse Õiguste Komitee üldmärkused
- ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 („Muudame oma maailma: kestliku arengu tegevuskava aastani 2030“)

Käesolevates järeldustes kasutatakse järgmisi peamiseid mõisteid.

Lapsed

„Iga alla 18aastane inimolend, kui lapse suhtes kohaldatava seaduse põhjal ei loeta teda varem täisealiseks“ (kooskõlas ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikliga 1)

Noored

Noored inimesed vanuses 13–30 aastat (nagu on määratletud programmi „Erasmus+“ loomist käsitleva määruse (EL) 2021/817 artiklis 2)

Täiendavad viited, dokumendid, aruanded, andmed:

Euroopa Liit

- ELi laste osalusplatvorm 2023
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa noorteaasta 2022 kohta (COM(2024) 1)
- Komisjoni 12. detsembri 2023. aasta soovitus avaliku poliitika kujundamisse kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamise ja nende sisulise osalemise edendamise kohta, C(2023)8627 final
- Komisjoni 12. detsembri 2023. aasta soovitus (EL) 2023/2829 kaasavate ja probleemikindlate valimisprotsesside kohta liidus ning Euroopa Parlamendi valimiste Euroopa mõõtme ja tõhusa läbiviimise kohta
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused noorteküsimuste süvalaiendamise edendamise kohta Euroopa Liidu poliitilistes otsustusprotsessides (C/2023/1342)

- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, milles käsitletakse kõikehõlmavat lähenemisviisi vaimsele tervisele (COM(2023) 298 final)
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. detsembri 2021. aasta otsus (EL) 2021/2316 Euroopa noorteaasta (2022) kohta
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused, milles käsitletakse noorte sisukat osalemist hõlbustavate ja noortele mõeldud kodanikuühiskonna tegutsemisruumide kaitsmist ja loomist (2021/C 501 I/04)
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused, milles käsitletakse mitmetasandilise valitsemise tugevdamist noorte otsustusprotsessides osalemise edendamisel (2021/C 241/03)
- Nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1004, millega luuakse Euroopa lastegarantii
- Nõukogu 30. oktoobri 2020. aasta soovitus, mis käsitleb algatust „Töösild – noorte tööhõive tugevdamine“ ja millega asendatakse nõukogu 22. aprilli 2013. aasta soovitus noortegarantii loomise kohta (2020/C 372/01)
- Euroopa sotsiaalõiguste sammas

- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 20. mai 2014. aasta resolutsioon noorte sotsiaalset kaasamist hõlmava struktureeritud dialoogi protsessi ülevaate kohta (2014/C 183/01)
- Euroopa Komisjoni integreeritud lastekaitstesüsteemide algatus
- Euroopa Parlamendi, nõukogu ja Euroopa Komisjoni ühisdeklaratsioon digiõiguste ja -põhimõtete kohta digikümnenndiks (2023/C 23/01)

Euroopa Nõukogu

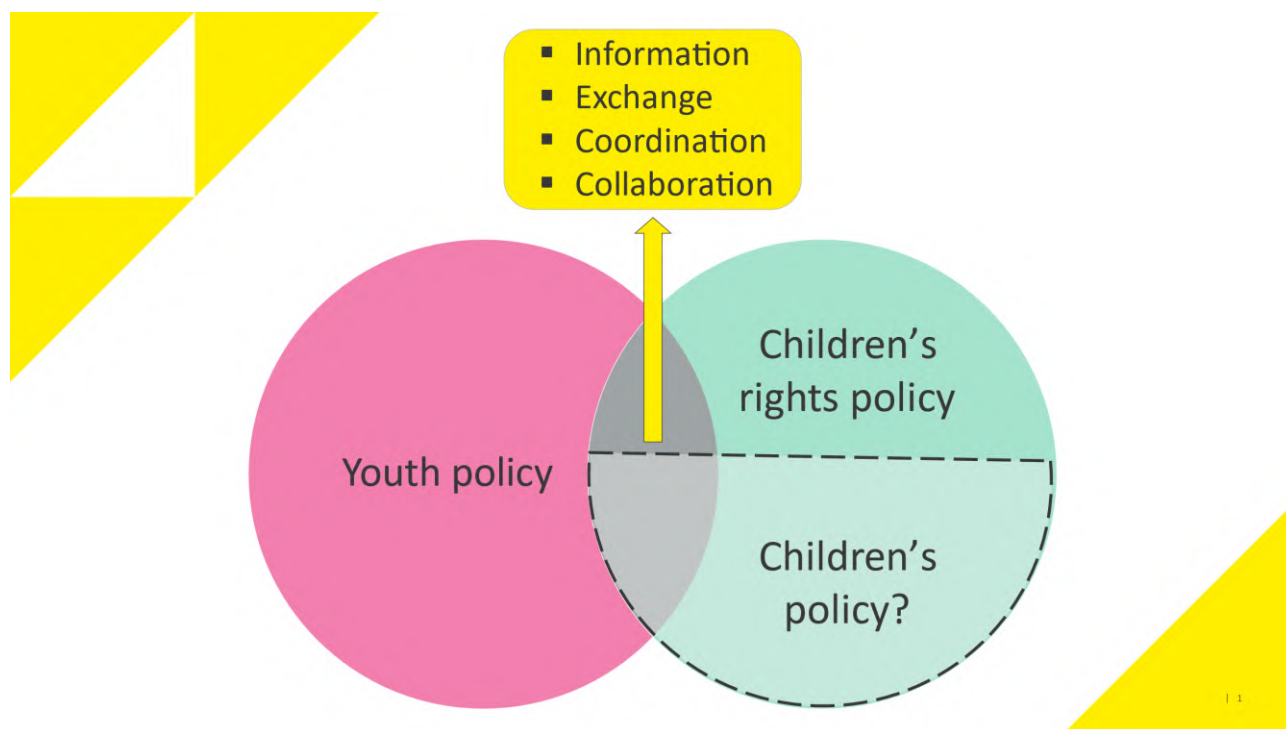
- Euroopa Nõukogu soovitus CM/Rec(2023)9 rahvusvähemuste noorte aktiivse poliitilise osalemise kohta
- Euroopa Nõukogu soovitus CM/Rec(2016)7 noorte juurdepääsu kohta õigustele
- Euroopa Nõukogu soovitus CM/Rec(2012)2 alla 18aastaste laste ja noorte osalemise kohta

Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

- ÜRO lapse õiguste komitee üldmärkused
- ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni 75. aastapäevale pühendatud noortedeklaratsioon
- ÜRO peasekretäri suunis lapse õiguste süvalaiendamise kohta
- Peasekretäri poliitikaülevaade nr 3: noorte sisuline kaasamine poliitika kujundamisse ja otsustusprotsessidesse
- Resolutsioon 51/17 „Noored ja inimõigused“, mille Inimõiguste Nõukogu võttis vastu 6. oktoobril 2022
- ÜRO peasekretäri aruanne „Meie ühine tegevuskava“
- ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 2250 noorte, rahu ja julgeoleku kohta (2015)
- ÜRO noortestrategia
- ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonid laste ja relvastatud konfliktide kohta, nimelt resolutsioonid nr 1261 (1999); 1314 (2000); 1379 (2001); 1460 (2003); 1539 (2004); 1612 (2005); 1882 (2009); 1998 (2011); 2068 (2012); 2143 (2014); 2225 (2015); 2427 (2018); 2601 (2021)

Aruanne Euroopa Liidu Nõukogu Belgia eesistumise ajal 21.–23. jaanuaril 2024 Leuvenis toimunud lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevate Euroopa ja rahvusvaheliste poliitiliste tegevuskavade hindamist ja ajakohastamist käsitleva Euroopa ekspertide seminari tulemuste kohta, koostanud dr Dan Moxon (pearaportöör):

Lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevate poliitikavaldkondade sidususe mudel

Tegevussoovitused

- Luua ELi tasandil pidevalt toimiv mehhanism, et hõlbustada koordineerimist, koostööd, teabe jagamist ja kogemuste vahetamist noortepoliitika valdkonna ja laste õiguste valdkonna vahel nii liikmesriikides kui ka ELi tasandil. Sellise mehhanismi eesmärk peaks olema tagada kõnealuse kahe poliitikavaldkonna parem sidusus ja parandada sidusust peamistes temaatilistes koostoimevaldkondades.

- Jätkata ELi noortekoordinaatori ja laste õiguste koordinaatori vahelise koordineeritud lähenemisviisi rakendamist, et tagada laste õiguste, noorte õiguste ning laste ja noorte perspektiivide integreerimine kõikidesse asjakohastesse poliitikavaldkondadesse ELi tasandil. Osana sellest peaksid nimetatud kaks koordinaatorit korrapäraselt jälgima ja tuvastama laste ja noorte ühiseid muresid, mis on tõstatatud ELi noortedialoogi, ELi laste osalusplatvormi ja muude osalusmehhanismide kaudu. Seejärel tuleks võtta ühismeetmeid, et stimuleerida sektoriülest poliitilist reageerimist nendele mureküsimustele.
- Kaaluda, kuidas saaks laste õigusi ja muresid käsitleda, kasutades ära parema õigusloome raamistiku täielikku potentsiaali, ning eelkõige juhul, kui uue ELi noortekontrolliga paralleelselt saaks täiendava või integreeritud mehhanismina välja töötada laste- ja noortekontrolli.
- Jätkata ülevaatedokumendi „Lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevad Euroopa ja rahvusvahelised poliitilised tegevuskavad“ ajakohastamist iga kahe aasta järel ning sellele tuginedes lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevate poliitikavaldkondade sidususe kaardistamist riiklikul tasandil.

- Süstemaatiliselt analüüsida ja uurida konkreetseid võimalusi poliitikavaldkondade sidususe saavutamiseks peamistes koostoimevaldkondades. Selle analüüsi käigus tuleks välja selgitada näited parimatest tavadest, ülevõetavad vahendid ning nende kahe valdkonna vaheliste ühiste rakendus-ja/või järelevalvealgatuste potentsiaal.
- Kasutada paremini olemasolevaid teabevahetusplatvorme (nt EU Youth Wiki), et kaardistada lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevates poliitikavaldkondades erinevates liikmesriikides riiklikul tasandil käimas olevat koostöö- või koordineerimistegevust ja jagada sellealast teavet.

Need soovitused on lähtepunktiks suurema sidususe saavutamise eesmärgile ja neid arutati ekspertide seminaril. Tõenäoliselt on vaja võtta konkreetseid täiendavaid meetmeid, mis määratakse kindlaks sidususe tegevuskava edenedes. Kõnealuse tegevuskava osas edusammude tegemiseks on eelkõige vaja kooskõlastatud poliitilist tahet ja kõigi osalejate, sealhulgas Euroopa institutsioonide, liikmesriikide ja kodanikuühiskonna kaasamist koostöös laste ja noortega.
